

مرور

نمایشگاه نوزدهم و حواشی آن

جامه‌دران و کتاب‌هایی که خمیر شد

شیمیا بهره‌مند

انتشارات جامه‌دران اسفندنامه امسال کتاب «سنگی بر گوری» جلال آل‌احمد را پس از بیست و اندی سال در میان ناپاوری اهل کتاب منتشر کرد. کتابی که آل‌احمد در آن دل‌تنگی‌هایش را صریح و برپه نوشته است. کتابی خواندنی که وجه دیگری از شخصیت جلال آل‌احمد را نشان می‌دهد.

جامه‌دران امسال علاوه بر «سنگی بر گوری» کتاب‌هایی از صادق چوبک چون «خمیه شب‌بازی»، «تنگسیر»، «مهپاره»، «شب اول قبر»، «چراغ آخر» و «انتری که لوطیش مرده بود» و مجموعه آثار صادق هدایت را برای نمایشگاه آماده کرده بود، اما از میان این آثار «شب اول قبر»، «تنگسیر»، «مهپاره» و «سنگی بر گوری» منتشر شد و به نمایشگاه رسید.

محمد حاجی‌زاده مدیر انتشارات جامه‌دران می‌گوید: «سنگ صبور» صادق چوبک که از ابتدای مجوز نگرفت و رد شد، اما کتاب‌های «چراغ آخر»، «خمیه شب‌بازی» و «انتری که لوطیش مرده بود» در وزارت ارشاد دولت قبل مجوز گرفت. این کتاب‌ها در مرحله صحافی بود که تغییرات مدیریتی انجام شد. او ادامه می‌دهد: «در نهایت این سه کتاب از صحافی بیرون نیامدند و بخشی از آن نیز که در بازار آزاد پخش شده بود توقیف شد. «مجموعه آثار صادق هدایت» نیز یکی دیگر از کتاب‌های جامه‌دران است که طرفداران بسیاری دارد و در مدت کوتاهی تجدید چاپ شد. اما به گفته حاجی‌زاده این کتاب نیز که قرار بود برای سومین بار تجدید چاپ شود، توقیف شد و در نهایت «جامه‌دران» با سه کتاب از صادق چوبک «مهپاره»، «شب اول قبر»، «تنگسیر» و البته کتاب «سنگی بر گوری» به نمایشگاه آمد.

به گفته حاجی‌زاده چاپ اول «سنگی بر گوری» که اسفند سال گذشته چاپ شده است تمام شده و قرار است چاپ دوم آن به زودی در نمایشگاه توزیع شود.

«سنگی بر گوری» در چاپ اول تیراژ ۵۵۰۰ نسخه داشته است که در مقایسه با تیراژ سوم این روزها (هزار نسخه) تیراژ بالایی است.

«جامه‌دران» امسال به علت عدم حضور نشر «ویستار» در نمایشگاه، کتاب‌های این نشر را نیز به نمایشگاه آورده است.

حاجی‌زاده می‌گوید: «به علت صادر نشدن مجوز کتاب‌هایمان به نمایشگاه نیامدیم و کتاب‌هایمان را در «جامه‌دران» به نمایش گذاشتیم.

اما تا امروز حتی نسخه‌های چاپ شده از برخی آثارمان چون کتاب «غزل غزل‌های سلیمان» که تاکنون بارها تجدید چاپ شده اجازه توزیع ندارد. «او می‌گوید: از اول این هفته همزمان با برپایی نمایشگاه مسئولان ارشاد قول دادند که برای کدگذاری این کتاب اقدام کنند تا همین نسخه‌های چاپ شده توزیع شود.

حاجی‌زاده می‌گوید: «البته گویا قرار است جلوی چاپ این گونه کتاب‌ها گرفته شود و کمیسیون ویژه‌ای در این باره تصمیم‌گیری کند.»

■ نشر افق و دعوت از مخاطبان
نشر افق به سنت هرساله در نمایشگاه کتاب مخاطبش را به دیدار خالقان کتاب‌هایش دعوت می‌کند.

نویسندگان کتاب‌ها می‌آیند تا از کتابشان بگویند و البته هر روز مهمانی هم در این نشست‌ها حضور دارد که کتاب را معرفی و بررسی می‌کند. امسال در غرفه افق کتاب‌های «پل عاشقون»، «ماجرای عجیب سگی در شب» و «راز آن درخت» نقد و بررسی می‌شود.

در این نشست‌ها امروز «پل عاشقون» نوشته محمدرضا مرزوقی بررسی می‌شود. بیونس تراکمه داستان‌نویس نیز مهمان این نشست است که درباره «پل عاشقون» صحبت می‌کند. «ماجرای عجیب سگی در شب» نوشته مارک هادون با ترجمه شنبلا ساسانی نیا یکی دیگر از کتاب‌هایی است که در نشست روز سه‌شنبه با حضور فتح‌الله بی‌نیاز بررسی می‌شود.

روز چهارشنبه نیز فرشید شفיעی تصویرگر، درباره کتاب «راز آن درخت» صحبت خواهد کرد. «راز آن درخت» تصویری‌های فیروزه گل محمدی بر ائشان مولوی است که تاکنون جوایز جهانی بسیاری را دریافت کرده است.

این نشست‌ها در سالن ۸ غرفه نشر افق از ساعت ۱۵/۳۰ تا ۱۶/۳۰ برپا می‌شود.

■ آثار هنری در کنار کتاب

نمایشگاه کتاب چندسالی است که جدای غرفه‌های کتاب، سالن‌های دیگری با برنامه‌های مختلف دارد. برنامه‌هایی که در شور و نشاط و جنب و جوش نمایشگاه تاثیر بسیاری دارد. امسال هم نمایشگاه آثار هنری و مسابقه‌های مختلفی چون کاریکاتور، کتابخوانی، عکاسی و گرافیک در گوشه‌ای از نمایشگاه برپا شده است.

«انرژی هسته‌ای و هولوکاست» موضوع مسابقه کاریکاتور نمایشگاه است. مسابقه کتابخوانی نیز با موضوع زندگی پیامبر اسلام(ص) و مسابقه عکاسی و گرافیک با موضوع اسماء پیامبر اعظم(ص) است. خوشنویسی، خط‌نقاشی، عکس، کاریکاتور، نسخ خطی نفیس و… از آثار هنری‌ای است که به نمایش گذاشته شده است. و «نامه نمایشگاه آثار هنری هر روز در سالن‌های C۲۶ و D۲۶ برپا است.

از چشم افتاده‌ها

نامه‌های سیمین دانشور و جلال آل‌احمد تدوین و تنظیم: مسعود جعفری انتشارات نیلوفر چاپ اول-۱۳۸۴ تعداد: ۳۳۰۰ نسخه قیمت: ۸۵۰۰تومان

سدیلعلی میرفتح: این طور که پیش می‌رود، سرانجام روزی می‌رسد که نه آرمانی در سر می‌ماند و نه مهری– حتی کینه‌ای– در سینه و نه عشقی– یا که نفرتی– در دل. زمان چیز عجیب و غریبی است؛ بر هر جا که ایستاده‌ای و به هر چه تکیه کرده‌ای، زمان پاینت می‌آورد و پشت را خالی می‌کند. برای من همین سی، چهل سال زندگی کافی بوده تا بدانم که نه تنها هر چه فکر می‌کرده‌ایم، همان نمی‌شود، بلکه همین داشته‌های اندک ناقابل را نیز از دست می‌دهیم. وای بر حضر که زندانی قلم ابد است.

موجوداتی– و نمی‌گویم آدم‌هایی– که همچنان برای من دوست‌داشتنی و اسرارآمیز و درخور ستایش‌مانده‌اند، زیاد نیستند. یا بهتر بگویم از آن همه، چیز زیادی نمانده است.

زمان، هر پرده‌ای که رو کرد– یا هر پرده‌ای که کنار زد– هم مرا از چشم دور و بری‌هایم انداخت و هم دل مرا نسبت به دوست‌داشتنی‌های معدود سرد کرد. بچه که بودم می‌خواندم «لوئکا شفتن، لن تدافتم»؛ به معنی اش را نمی‌فهمم. اما گذر ایام چنان درس‌های تلخی به من داده است که با جان خود می‌فهمم که اگر پرده‌ها کنار برود و صفحات پنهان زندگی آشکار شود دیگر عکس هیچ‌کس را در دیوار دلت قاب نمی‌گیری.

بشر ذاتاً میل به اسطوره دارد. در بین اشخاص– و حتی اشیاء– می‌گردد تا معدودی را برای ستودن کشف کند و آنها را تا مقام شامخ اسطوره‌ای ارتقا دهد. اگر برای مردم قدیم اسطوره مثل ریگ‌یابان بر پهنه زمین گسترده شده بود، برای مردم روزگار ما پیدا کردن اسطوره یا کردن جانشینان هر چند ناخلفی برای اساطیر کار ساده‌ای نیست. همای اسطوره‌شناس روی سر هر تازه‌واردی نمی‌نشیند و بال خود را به مساوات بین آدم‌هایی که سری توی سرها درآوردند تقسیم نمی‌کند، اما این اقبال نصیب هرکس که شد، باید بداند که بر مقامی به غایت مستقیم و نااستوار و چند روز به پناهده است. روزگار ما سستی به اساطیر «نسل‌اندزسل اسطوره» رحم نکرده است، به اساطیر ساختگی و موتقی، حتی شبی وفا نخواهد کرد. تختی و شرعیعی و بهرنگی را یادتان هست تا چه مقام‌هایی بالا رفته بوده‌اند. آنها زندگی و مرگشان، چنان قدرستی یافته بود که چون اسطوره، ورزشکاران و انقلابی‌ها با کتبه‌خوان‌ها را به خود جلب می‌کردند. هر کس از مغناطیس آنها می‌گریخت از چشم رفقای خویش می‌افتاد. . . . اما زمان نه با کسی عهد بسته است و نه قرار است به کسی وفا کند. کم‌کم مرگ مشکوک هر سه این اساطیر که در هاله‌ای از قتل و شهادت و ایثار تعبیر می‌شد، به صراحت به خودکشی و سکنه قلبی و خنگی در رودخانه تبدیل شد و جزئیاتی از زندگی آنها برپلا شد که از مقام اسطوره‌ای پایین‌شان آورد. کاش می‌شد جلوی انتشار جزئیات را گرفت. جزئیات هرکس را که به مقام «کلی» رسیده باشد، پایین می‌آورد و تبدیلش می‌کند به یکی مثل همه. اگر بنا باشد صادق هدایت عکس عکس گرفت و جلوی دوربین ظاهر شدن، همان ژست‌های آبدوغ‌خیاری می‌گیرد، پس چه فرقی با من دارد؟ همان موقع که کتاب‌های هدایت منتشر شد، آن موجود دست‌نیافتنی هم تبدیل شد به موجودی متظاهر که مثل دیگران از ژست و یز و عکس لذت می‌برد. . . .

عیب اسطوره‌ها این است که اگر اسطوره نباشند،

دیگر حتی مردم عادی هم نیستند. به سرعت از چشم همه آنها که تا دیروز مورد ستایش قرار می‌گرفتند، می‌افتند و به موجودی تبدیل می‌شوند که انگار خیانتی در امانت کرده و یا خود را در هیبت «دیگری» جازده‌اند. اسطوره‌ها خودشان اسطوره نمی‌شوند. بهرنگی، روحش هم خیر نداشت که اگر در هنگام شنا توی رودخانه ببرد، مردم گناه را به گردن ساواک می‌اندازند. تختی هم به کسی سفارش نکرده بود که مرگش را مثل شهادت جلوه بدهند. شرعیعی هم از مردم نخواسته بود تا عکسش را قاب بگیرند و زیرش بنویسند معلم شهید ما، دکتر علی شرعیعی، الا الا چه همتی. . . . مردم خودشان سر فوق آمدند و خودشان لباس قداست بر قامت جنازه اینها کشیدند، اما وقتی پرده‌ها کنار رفت و معلوم شد که این لباس چندان هم برانزده قامت آنها نیست، به جای اینکه از خود عصبانی شوند و خود را سرزنش کنند، اساطیر را سرزنش کردند. . .

آل‌احمد اما در این میان حساب کارش از بقیه جدا است. آل‌احمد از اینکه اسطوره وروشننگری این سرزمین شود، نه تنها بدش نمی‌آمد که دم به آتش بود که به ساواک نسبت داد. چرا که او نیک می‌دانست برای قهرمان‌سازی چه ادوات و ابزارنی نیاز است. با این همه او پیش‌بینی نمی‌کرد که مرگ بهرنگی چرک‌نویسی باشد برای مردم خودش. دیگر چه کسی باور می‌کرد که غروب جلال کار ساواک نیست و به دستور شاه او را سکنه نداده‌اند. بیخود نبود که اخوان سرود: «شک ندارم که یکی از شهدا بود جلال». حتی واقعه‌ای مثل انقلاب اسلامی که معیارهای جدیدی برای اسطوره ماندن با خود داشت و به راحتی مصدق و شرعیعی و دانشیان و . . . را از مقایسه داشتند پایین آورد به آن احمد خدشه‌ای وارد نکرد و حتی ارج و منزلتش را نیز بالا برد. حالا آل‌احمد نه تنها برای روشنفکران بلکه برای انقلابی‌های دست به قلم هم مرشد و مرادی بود که چه در فرم و چه در محتوا آنها را پیش می‌برد. آل‌احمد تاثیر عجیبی روی همه ما گذاشت. نوع پرخاشگری‌های ما، نوع اظهارنظرهای ما، نوع ورود به مسائل دیگران، نیش زدن و اهل فلسفه‌شدن و . . . همه را ما از آل‌احمد یاد گرفتیم.

آل‌احمد اسطوره ما است و ما در برابر هر چیزی که بخواهد این اسطوره را ویران سازد، مقاومت می‌کنیم. یعنی چاره‌ای نداریم جز همین مقاومت. وقتی فردید صراحتاً آل‌احمد را به بیسوادی در حوزه فلسفه متهم کرد، خود را به نشنیدن زدیم. اظهارنظر سیدجعواد طباطبایی را در نقد «غرب‌زدگی» جدی نگرفتیم و در برابر بعضی اظهارنظرهای آل‌احمد خودمان را به کوچره علی چیچ زدید و سعی کردیم جنبه‌های دیگر را ببینیم. یک کتاب «سنگی بر گوری» کافی بود تا اسطوره بلندمرتبه ما را پایین بیاورد، اما آن را به مثابه دغدغه‌های روشنفکران در حال سلوک توجیه کردیم. سعی کردیم به «از چشم برادر» بی‌اعتنا باشیم و به اظهارنظرهای خاتم دانشور هم درباره شوهرش یا دیده جانبدارانه نگاه کنیم. با این همه «مان» این یک اسطوره را زینت نتوانست ببیند و انتشار کتابی مثل نامه‌های آل‌احمد و دانشور به همدیگر کافی بود تا این آخرین اسطوره را نیز از چشم بیندازد.

انتشار نامه‌های خصوصی یک آدم محترم به همسرش چه معنی می‌دهد جز اینکه آدم خلوتش را روی دایره بریزد و دیگران را سهم‌جیزی‌ترین مسائل خانوادگی خود کند. خدمتان عرض کردم که جزئیات بزرگ‌ترین آفت مردمی است که به مقام «کلی» رسیده. او جزئیاتی از این قبیل که تا حد مسائل فیزیولوژی سر و همسر پیش می‌رود. آل‌احمد مدت‌ها بود که از مقام اسطوره‌ای خود افتاده بود، فقط تلنگری لازم بود تا به خیال عظیم «از چشم افتاده‌ها» بپیوندد. این کتاب چیزی نبود در حد همین تلنگر.

کسی مانده میان حالای میم و خواب پدر

نویسنده مسجد سلیمانی «خواب‌نامه مارهای ایرانی» از حلقه یاران دیدلداره روپایی است که مدتی با او در تلویزیون همکاری داشته و برخی از داستان‌هایش را در مجله تماشا منتشر کرده. فدایی نیا تنها داستان‌نویسی است که بیانیه شعر حجم را امضا می‌کند. این نویسنده جریان‌گریز در روند ادبیات داستانی همواره تلاش کرده در خلق هر اثرش شیوه‌ای دیگر را تجربه کند. فضاهای انتزاعی و آبستره ناشناخته و ذهنی به داستان‌های او حجبی می‌دهد که کارهایش را خاص می‌کند.

«خواب‌نامه مارهای ایرانی» رمان تازه منتشر شده علی‌فدایی نیا در مقایسه با کتاب‌های قبلی او یک یک جنس نیست. نویسنده به روایتی پرشور از یک اتفاق ساده، فضایی انتزاعی می‌دهد؛ فضای آبستره‌ای که باچگونگی چیدن ارکان جمله در کنار هم، بافت آن شکل می‌گیرد. میم را مار نیش می‌زند. مادر بزرگ می‌میرد. سر میم می‌شکند. میم مرزوم است. دنیا در تفسیر او مرزوم می‌شود. میم چند بار از کودکی تا لحظه روایت داستان از مرگ می‌رهد. میم عطش دارد. میم در بیمارستان تحت مراقبت است. میم بخشی از عهد قدیم، تکه‌ای از روزگار گذشته آدم‌های دیروزی و روایتی از همین امروز بخشی از جغرافیای مردمان ما است. خواندن «خواب‌نامه مارهای ایرانی» در زمانی برای خواننده‌اش منجر به لذت می‌شود که بپذیرد با شکل دیگری از شیوه‌های کلیشه‌شده رمان ایرانی در این سال‌ها روبه‌رو است. کتاب فدایی‌نیا نوعی دیگر از لذت خواندن را فراروی خواننده جدی داستان ایرانی می‌گذارد. برای اینکه حقی از خواننده احتمالی رمان – «خواب‌نامه مارهای ایرانی» – ضایع نشود و لعن و نفرین آن کس نثار راوی این سطرها نشود، بر متفاوت بودن آن تاکید می‌کنم، اما صحنه بر سخت‌خوان بودن آن نمی‌گذارم.

کتاب‌ ادب و هنر

یک آپارتمان که خلاصه‌ای از جامعه است

استخوان خوک و دست‌های جذامی مصطفی مستور نشر چشمه چاپ سوم-۱۳۸۵ تیراژ: ۲۰۰۰ نسخه قیمت: ۸۰۰ تومان

سجاد صاحبان زند: «استخوان خوک و دست‌های جذامی» هفت قصه موازی از پنج طبقه ساختمان را نشانه روایت می‌کند. شروع داستان از طبقه چهاردهم است. مردی که هرگز نمی‌دانیم چند سالش است، سرش را از پنجه‌بوری‌برود است در حال بلویباره گفتن به آدم‌هایی است که زیر برج در حال «لولیدن» هستند. او که کمی بعد می‌بینیم چندان از سلامتی روانی برخوردار نیست، نماینده قشری از جامعه مدرن است که کتاب می‌خواند و جدای از جامعه و در برج عاج خویش، همه چیز را به یاد انقصاد می‌گیرد. مرد سرخورده کنار تل کتاب‌هایش، توهم پینایی و شنوایی پیدا می‌کند و به فتجناح و بطری و خودکار به چشم آدم‌نگاه می‌کند. آنها را به صف می‌کند مثل مدیر یک مدرسه می‌خواهد که نظم را رعایت کند. خط دوم قصه مربوط است به دکتر محمد مفید. اسفانه، دکتر هم در زمینه نجوم تخصص دارد و به جای زمین در جست‌وجوی آسمان‌ها است. با این همه پسر ده ساله آنها در حال از دست دادن جانش در بیمارستان است. سرطان خون پیشرفته‌یالیاس، غیرقابل درمان می‌نماید. بانک اطلاعاتی خود هم در جواب نامه الکترونیکی دکتر می‌گوید که احتمال یافتن مغز استخوان قابل پیوند به یالیاس فقط یک به هفتصد و

دوشنبه ۱۸ اردیبهشت ۱۳۸۵

معرفی کتاب

نازده‌های نشر نالت

شرق: «عاشقانه‌ترین‌ها» عنوان کتابی است به گزینش و تحقیق علی باباجاهی. این مجموعه عاشقانه‌ترین اشعار ایرانی را از ۱۳۰۰ تا ۱۳۸۰ دربرمی‌گیرد. عاشقانه‌های اجتماعی، حماسی، فلسفی، تابلعی، ایشاری، اروتیک و محض

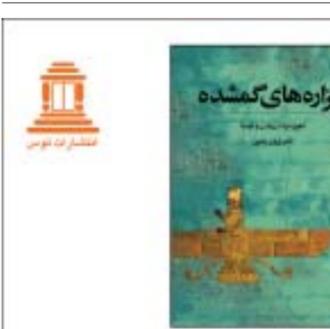
طبقه‌بندی اشعاری هستند که در این مجموعه گردآوری شده‌اند. «شعر نیما و مفاهیم عاشقانه» بخش دیگری است که در این کتاب آمده. باباجاهی در مورد مفاهیم عاشقانه در شعر نیما نوشته که نیما از سنت عشق افلاطونی فاصله گرفته و همین طرز از مشخصه‌های صوری شعر سنتی که گونه‌های تقدس‌آمیز تثبیت شده‌اند. با باباجاهی از طرفی معتقد است که تعزل نیما معطوف به عناصر و مفاهیم غیرشعری است و بر بستر فهم روابط انسان با جهان معاصر شکل می‌گیرد.

باباجاهی معتقد است که شعر افسانه نیما نقض صریح و متعجر شعر عاشقانه سنتی و نقطه عزیمت شعر مدرن فارسی است و البته آرمیزه شعفی تغزلی و تارثاتی اجتماعی که از پس دیواره زمانی برمی‌آید. شعرهای م. آزاد، مهدی اخوان‌نالت، هوشنگ ابتهاج، محمد زهری، منوچهر آتشی، احمدرضا احمدی، نصرت رحمانی، شفیع کدکنی، قیصر امین‌پور و . . . در این مجموعه آمده. آنچه می‌خواندیم شعر آری از ضیا موحد است که در این مجموعه آمده: «و غیبت تو مثل غروب‌ست که فضا را پر می‌کند / از آنچه ندانم چیست / مثل پرندهای که برای رفتن آمده‌است / اما صدای باش می‌ماند / من تو را / در غیبت شناختم / و کوچه‌های بعد از نیمه‌شب یک پرنده‌باز / از روی برگ‌ها خواند / در غیبتت و در چشمان دختری / که دسته‌گلی در دست داشت / و سال‌ها گذشتند / مستان به خواب سنگین رفتند / گل‌ها بر پر شدند / و / باز آن پرنده‌است که می‌خواند / از آن دختری که گفت / دسته‌گلی / به دستش بود / بازی / کسی چه می‌داند. « این کتاب ۹۵۰۰ تومان قیمت دارد.

مجموعه داستان «شاید برگردد» مجموعه‌ای است از نوشته‌ن غربی‌دوست شامل ۱۸ قصه. «پله و پرنانه» یکی از قصه‌های این مجموعه است: «خودش هم نمی‌دانست همه این کارها به خاطر فرار از کنجکاو‌ی بود و یا چیز دیگری. یک هفته که نامه‌ها را از جلوی چشمش دور نگه داشته بود. پنهانش کرده بود، مثلاً گذاشته بودش زیر فرش. یک روز تمام هم در رویش گذاشته بود و به آن قسمت که رسیده بود، پایش را محکم روی زمین فشار داده بود. اما آخر همان شب جای نامه عوض شده بود و هفته بود پشت آینه توی اتاق خواب و روز بعد نمی‌دانست چرا ملام‌نگران کج‌بودن‌هفته پیرایش شده یا به نظرش می‌رسد موهایش نارم‌تپ است. . . . تا زبان‌و عین قرص‌نامه، چون خیالی در مه، کابوس، زخم صبر، غروب و یک کبیمکت خالی، کوچه‌باغ بهار نارنج و . . . عناوین داستان‌هایی از این مجموعه هستند.

«انجیل‌های من» عنوان کتابی‌است از اریک-امانتول اشیمیت با ترجمه قاسم صنعوی. این کتاب ازجمله پرفروش‌ترین‌ها در بازار کتاب جهان بود و باعث شد اریک-امانتول اشیمیت به یکی از پرخواننده‌ترین نویسنده‌های معاصر فرانسوی تبدیل شود. این کتاب جایزه خوانندگان مجله‌ای را به دست آورده است. . . . پیلاکس: تصویرش را هم نمی‌توانی بکنی که اگر بلافاصله این جسد را نابیم چه ناراحتی‌های بزرگی در انتظارمان خواهد بود. اگر بگذاریم گمان رود که جادوگر به تنهایی به عالم زندگی بازگشته، به تنهایی سنگ‌گورش را غلتانده، آنگاه عاملان این دزدی می‌توانند چنان جنبش ایمانی ایجاد کنند که در آینده نزدیک تمامی مردمان فلسطین دیگر جز نام عیسی چیزی به زبان نخواهند آورد. زیرا در این دیار، رازهای مذهبی همواره موضوعی سیاسی را در پس خود پنهان می‌دارند. . . .

«چارلی ویلکاس» عنوان رمانی است از شارون مک کی که شعله‌ور می‌آن را ترجمه کرده است. مک کی در کانادا به دنیا آمده و از آن دسته نویسنده‌هایی است که آوازش جواز بی‌شماری برده است. این کتاب حدوداً ۲۵۰ صفحه است و ۲۴۰۰ تومان قیمت دارد. . . . چارلی بند شلوارش را روی شانه انداخت، یک جوراب پشمی دستپا برداشت و با دقت به پایي که به طرف بالا چرخیده بود، پوشارد. پایش زیاد بد نبود، فقط تکیه‌تیز بود. با خودش فکر کرد به زودی صاحب یک پای صاف و معمولی خواهد شد. چارلی خنده بلندی سرداد و پایش را در کفش مخصوصی که برای پای او تهیه کرده بودند، فرود کرد. به زودی می‌توانست نام بقیه، کش‌های نرم و گالش‌های سنگ‌دار بپوشد. چه روز خوبی بود. بعد یهو یاد جیم نورتون و تلسکوپ افتاد. «ای خدا، ای خدا، با جایی برساند که قراردادها و تعریف‌های سنتی نمایش را فراموش کنیم، تجربه‌خام انسانی را به فرم پرداخته هنری ارجحت دهیم و در سکوت به نظاره آدم‌هایی بشینیم که پیش چشم ما دراند– با عضلاتی منقبض– حرف می‌زنند.

انتشارات توس کلبه کتابهای خود را با تخفیف ویژه در نوزدهمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران سالن ۸ و ۹ و همچنین در فروشگاه توس واقع در خیابان انقلاب ابتدای خیابان دانشگاه شماره ۱ عرضه می‌دارد

تلفن تماس: ۰۷۰۶۶۴۶۱۰۰۷-۰۶۷۷۰۶۶۹۷

وضعیتی هنرمندی که در کشاکش با روزگار خویش است بالطبع می‌کوشد همچون کنشگری اجتماعی به شرایط دوروبر واکنش نشان دهد. «دل‌سگ» و «یک دقیقه سکوت» دقیقاً بر ایند کار چنین هنرمندی در زمانه‌ای بودند که همه‌چیز سیاسی بود، همان‌طور که «گل‌های شمع‌دانی» و «قرمز و دیگران» هم یادگارهای دوره‌ای اند. از سیاست که‌رژان همه‌چیز یا دارد به سوی فرمالیسم بازی‌گرده یا به سوی تفکیک امر اجتماعی از امر سیاسی و اولویت یافتن مدل برای ریشه‌یابی و حل مسائل و معضلات اجتماعی. «دل‌سگ» در همان سال نوشته شدنش چاپ‌نشده، ماند تا سال گذشته و وقتی در ابتدای امسال کتاب را برداشتم و از پس یک دوره فاصله خواندم‌هنوز هم به نظرم دلچسب و جذاب آمد. پاسخ به اینکه چرا اثری که در (و برای) زمانی و کنشی خاص نوشته شده، حتی پس از آن زمان همچنان چنین اثری و طراوت خویش را حفظ کرده و سرپا ایستاده، احتمالاً توضیح‌دهنده تفاوت آثاری چنین هنرمندان با بیانیه‌ها و ژورنالیسم همان دوره خواهد بود و همچنین – شاید– شرح آن لمح، آن ضربه، آن تلنگری که به اثری اعوان هنر می‌بخشد. یعقوبی – به تقریب– همان قصه بولگاکف را تعریف می‌کند، صحنه‌بندی و پیشرفت روایتش (جز در مورد صحنه نخست) خطی است و در نهایت هم به همان نتیجه‌ای می‌رسد که رمان می‌رسید. اما نمایشنامه مان‌گذارگی رمان تا به امروز را نیز – هوشمندانه– دریافته. طبق تعاریف سنتی درام که فرانت «دل‌سگ» بنشینیم در مواجهه با نمایشنامه دوازده خواهیم شد. دیالوگ‌ها، روابط میان شخصیت‌ها و داستان‌های فرعی براساس قرارداد قدیمی باید همسو و تاکیدکننده قصه اصلی نمایش باشند و نقش عناصری را ایفا کنند که مایه اصلی را مدام قوام می‌بخشند، زیر و بالا می‌کنند و برای ارجح و نتیجه انتهایی می‌آزایند. نمایشنامه یعقوبی اما چنین نیست.

دراماتورژی سخت‌گیر و اصول‌گرا می‌تواند فیچی برادره و در پایان کارش با این نمایشنامه مقداری کافایتراپه تحویل‌مان دهد که حجبش یک چهارم نوشته یعقوبی هم نباشد اما قصه اصلی و حواشی مرتبطش کاملاً حفظ شده‌باشند. رمز پیروزی بولگاکف و یعقوبی اما در آن تکه‌هایی است که زبان از درون سطل زباله دراماتورژ جمع‌شان کردو به جای اولشان برگرداند؛ آنجایی که قصه اصلی برای نویسنده بهانه‌ای می‌شود تا شخصیت‌هایش با هم حرف بزنند و تجربه‌های کوچک و شخصی‌شان از بودن زیر حصار تنگ وضعیت موجود را بیان کنند؛ از جایگاه رفیع‌شان پایین کشیده‌شدند و حجم مطالعات جدی می‌بخشند که قصه اصلی باید انجامش می‌داد و اما معمولاً ناموفق است. همین تجربه‌های واقعی شخصی‌اند که نه تناقض‌های درون گفتگمانی و نظری نظام حاکم بلکه تضاد این کلیت‌هاهر با طبیعت و زندگی روزمره آدمی را بافتار می‌دهند– اینکه چگونه قدرتی فراگیر حتی تا پنهانی‌ترین و خصوصی‌ترین زوایا و جنبه‌های زندگی شخصی آدم‌ها را به سیطره خود درآورد؛ است. ما شریک رنج و درد انسان‌هایی دیگر می‌شویم و به ناگهان خود را ما سهم در تجربه آنان می‌باییم– تجربه‌ای که یک است و واقعی و از آن انسانی از گوشت و پوست و خون. یعقوبی (از پی بولگاکف و اورول و بسیاری دیگر هم) موفق می‌شود ما را به جایی برساند که قراردادها و تعریف‌های سنتی نمایش را فراموش کنیم، تجربه‌خام انسانی را به فرم پرداخته هنری ارجحت دهیم و در سکوت به نظاره آدم‌هایی بشینیم که پیش چشم ما

بهرنگ رجبی: «دل‌سگ» بولگاکف از آن دسته رمان‌هایی است که می‌کوشد خود مولد کنشی اجتماعی باشد. اینجا– برخلاف «مرشد و مارگریتا» مثلاً– با مجموعه بی‌شماری از جزئیات، حوادث و شخصیت‌های خاص مواجه‌نشینیم که در کنار یکدیگر کلیتی منحصربه‌فرد و یگانه‌سازند– کلبتی که از منظر گوناگون تفسیرهای مختلف و حتی متضاد پذیرد.

«دل‌سگ» رمانی است در باب‌ب‌های مفاهیم و ایده‌ها که نمونه‌هایش در عصری خاص از همین جهان واقعی وجود داشته‌اند. بولگاکف– هنرمندانه و به بازی انبوه تکنیک‌ها و ظرایف نویسندگی اش– موفق می‌شود از گذر داستانی تمثیلی و سرشار از نشانه‌ها و استعاره‌ها به سوی هدفی که دارد حمله‌ور شود و البته این هدف را برای ما خوانندگان رمان نیز مشخص و آشکار کند. اگر رمان‌های نویسندگان روس تبار عهد کمونیسم در نهایت شرح تیزتری و تفویق پاره‌ای مفاهیم و ایده‌ها بود بر همه‌چیز– از مفاهیم و ایده‌های دیگر تا حتی جان آدمی و یک ملت– پس «لقمه حیوانات» جورج اورول و «دل‌سگ» میخائیل بولگاکف نیز– در مقام رمان‌هایی ضد این جریان– ناگزیر بودند به همین مفاهیم و ایده‌ها بپردازند و خطرات و مهابت و ابتدال و توخالی بودن‌شان را یادآور شوند. بدین ترتیب چنین رمان‌هایی اساساً بر پی تفسیرپذیری‌های گوناگون نبوده‌اند و نمی‌خواهند که– بسته به منظر نگاه مخاطب– معانی مختلف و چندگانه حاصل دهند. این رمان‌ها همچون ابزارهای نبرد فقط یک خواست داشتند و سعی می‌کردند که این یک خواست را با تمام توان و قدرت هر چه بیشتر متعق سازند. از همین‌رو هم این گونه‌رمان‌ها در عصر سیاست‌زدگی جهانی– دهه‌های هشتاد و نود میلادی– کم‌کم به سایه رفتند، از جایگاه رفیع‌شان پایین کشیده‌شدند و حجم مطالعات جدی و انتقادی نیز پیرامون‌شان کاستی گرفت. اما از ابتدای هزاره تازه و با سیاسی شدن دوباره همه‌چیز پس از رخدادهایی مهیب و هولناک که آمدی‌را باز با واقعیت بی‌رحم و نفرت‌انگیز موجود مواجه کرد(انگار پرچم فتح دوباره به دست این رمان‌ها بازگشته، تیراژها دوباره صفرهای بسیار به خود دیده‌اند و نقل تکه‌هایی از این داستان‌ها حتی به صفحات کتاب‌هایی نظری در باب سیاست و جامعه‌شناسی راه یافته است. سرخوشی و شطنت سوسیال‌مدنیستی فعلاً از سید مایحتاج ضروری آدمی حذف شده و جایش را ابزار مبارزه گرفته است.

«دل‌سگ» یعقوبی نمایشنامه‌ای است برپایه رمان بولگاکف و در دورانی نوشته شد که آیینتن خیزش جریان‌های اجتماعی برای تغییر بود؛ و این خواست تغییر مفهوم نبرد به خود گرفت هنگامی که پیناروی خود جریان و کسانی را دیدند که طالب ثبات و عدم تغییر وضع موجود بودند. در چنین

هزاره‌های گمشده

دکتر پرویز رجبی

دورهٔ پنج جلدی

انتشارات توس کلبه کتابهای خود را با تخفیف ویژه در نوزدهمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران سالن ۸ و ۹

و همچنین در فروشگاه توس واقع در خیابان انقلاب ابتدای خیابان دانشگاه شماره ۱ عرضه می‌دارد

تلفن تماس: ۰۷۰۶۶۴۶۱۰۰۷-۰۶۷۷۰۶۶۹۷